

Kyrkonöiset i slutet av 1600 talet

Kyrkonöiset var då mycket vanligt
av alla sätters folk, både fattiga och rika
såväl från herregården som från torpstugan
samt med olika ståt, Brudfolket lagade
alltid till stora kalas som skulle hållas i
både två och tre dagar, gästerna var alltid
släktens till Brudfolket, samt deras ungdoms-
kamrater i socknen. Vid sådant bröllop
blev alltid Prästen med Frus inbjudna
till fastmiddagen, och den varade alltid
till sena kvällen, och då höll Prästen
alltid ett vackert middagstal, till alla
de församlade både unga och gamla.

Högsälfästen kallas alltid i Brudens hem
Prästfolket önskade alltid att vara med
om som blev bjudna, och det var vanligt
från Klosteren - Kyrkvaktaren och Knekten.

Wigsel i Herrumet.

Den var också i Bondhemmet,
eller på Hengården, då bod den Prästen
med fru komma dit och viga dem
i Brudens hem, då hämtades Prästen
till gården om han ej hade köst själv.
Det var alltid ett sätt en viss tid
för vigselakten. Då Prästen ankom, så
satt alla gästerna i stora rummet samlade
kvinnorna på ena sidan och karlarna
på den andra (ej blandade). Då Prästen
togit av ytterkläderna i lilla rummet
där brudparet stod färdiga, tog han
på koppars och tog handboken och gick
i stora rummet och gjorde sin bön
och alla steg upp, så gick han fram
och berde, då han för sig själv
gjort en tyst bön så kom brudparet

in och så började vigselakten
under hela tiden så stög gästerna.
Sedan dröcks brudskålen, då Prästen gick
och hälsade på alla gästerna med en
håndtryckning. Sedan blövt det samtal
och kaffedrickning, och Middag i fortsättning.

På detta nämnde vigselförättling i
i hemmet, var jag sjelf med som gäst
i Överhult i Öster Öarna söcken

Östra härad j. p. län. Påskafön, 1904.

Denna vigselförättling i hemmet
var hos mycket tikt Bondfolk.

Vigsel i ett fattigt arkelarehem
Med stora lundvägar mellan Värkskult
och Karlstorp ligger ståt trene små
torpstugor en på var sida om vägen
där beboddes båda av Hantverkare

Den ene var smed och den andre sko-
makare, Smeden skulle gifta sig i var
färdig för vigset, och Skomakaren skulle
ha en pojke löft, och ingen hade
råd att besvärä någon framande eller
hålla det minsta talas. Då toades
den vid om att fråga Prästen om
han inte kunde stanna en liten stund
då han reste från kyrkan, och låga
smeden och döpa barnet inne hos
skomakaren, och på samma gång kyrk-
= taga barnets moder, det lovade Präst-
= ten göra på följande Söndag. Ingen
av dessa parter behövde nu i sin
fattigdom bjuda till sig några vittnen
och Bruden blev kyrko rådgärs vittne.
Prästen drack ett glas vatten, då han för
och den andre kekte sig kaffe, och
Då talas

På nämnda sätt kunde det ofta bli
orsakerna var så många att i bygden där
som hade långt till både kyrka och
präst och urusla vägar och andra svåra
förhållanden inga fjädervägnar, kassje
inga hästar i en del byar, så prästen
kunde ej komma ut i byarna, därför fick
de fick som gå till kyrkan eller
prästgården. Kalasen blev ju alltid efter
ekonomin, vad det än var för högtid
Men störst av alla kalas i bygden
var det vid (Husförhören)

Den sistnämnda trening högtiden var
den 12. maj 1906. i Karestorps socken östra
härad. Det var kassje ej fetidom som
var orsaken till denna sammankommit och
denna förrättning, det var tvänne andra
orsaker i form av sjukdomar.

Wigal i Prästgården

Det stod fritt för alla folkklaras att
wigas i Prästgården, men det var vanligt-
ast underklassen som gick dit, ty som
ansågs sig ej vara så fint klädda som
andra, som wigdes i kyrkan, och en
del kanske var mer blyga för att visa
sig för hela församlingen. I Prästgården
blev den alltid bjord på Hoffe då
även Prästen drack brudskålen av kaffe
tillsammans med dem. Även förrät där
som varit där i tagit ut sin Lysning
så trakterades det Hoffe. Då den be-
=den kom till hemmet, så fick den ha
sig lite ^{mat}, och det då vanligt att Brud-
parets föräldrar och syskonat midda
tillsammans med dem, men vid sådant
enkelt bröllop var ju inga främsande bjorda.

Dopet.

Dopet skedde på olika platser,
men rätta platsen var kyrkan, men som
den alltid var för kall vintertiden så
löt Prästen dem komma hem till sig
i Prästgården, det blev alltså en vana
så att vintertiden förskam det mest
hemma hos honom i sin stora sal.

men på sommartiden var det kyrkan
den hade som närmast till Prästgården
så gick som dit även på sommaren.

Folket fick alltid söka sig närmaste
måjligen vägar, ty det var att gå och
bara, och aldrig äroj värt det än bar,
hade som en fjärr på 2-3 kilometer att
lära ett barn så blev det ganska trötta
samt både hem och bort, och att gå
Prästen till hemmet var ändå värre.

särskilt på sommartiden, på vintern
var det ju alltid väg till en omlösen
bg.

Dop i Hemmet

Förekom näst hos överklassen eller
herrskep och då i samband med Herk-
skolas Dop i Hemmet förekom även
liksom vigsel hos medelklassen eller
de rikare folken, och då i samband
med Kalas, gästerna var alltid släkten
och kansj' granarna om sängen var
god. Under klassen såsom hantverkare
torpare backslugesittar Stalare, som bar
som sagt bararen till kyrkan eller
Prästgården, ty till en del av deras
hem kunde ej prästen komma för
någarnas skull. Och det var för öv-
rigt ej hans skyldighet att gå dit.

2
Dop kunde förrättas utom födelsehemmet
till exempel om prästen var i en by
på någon förrättning såsom husförhör eller
vigsel, så kunde den komma dit med
ett barn från en annan by eller torp
och prästen döpste det där han befann
sig. Men skulle han till ett husförhör
där det även skulle förrättas barn dop
så måste han veta detta innan han
reste dit, så att han tog kappan med
sig, ty den användes ej vid husförhör.
Ett annat dop var möddop, men
det förekom sällan och jag har miss.
Det förrättades av födelsehemmen om
barnet var så litet vid födseln
att den ansåg att det ej kunde
leva till prästen hant till platsen.

Uppträffade förändringar

På de senaste 25 åren har otroliga
förändringar uppträffat, och det fortsätter.

Förändringarna började så smått komma
först genom kommunikationerna och någon
liten vägförbättring. Vid våra kyrkor
såg folket sällt åt frusit i århundraden
sattes nu in järnkaminer, det ökade på
trivslen i kyrkan för både unga i gamla
barn och nyfödda, dopen och vigelser
tilltog för några år. (Uppvärmningen började
omkring 1900) fast på olika platser.

Genom Kommunikationsnätta förbättrades
lantbruket, alla bönder kunde köpa hast
fjäderwagnar, började till verkst, så
folket slapp att fotvandra, så som
skulle färdas till städer och marknader
till kyrka och prästgård etc.

Inträffade förändringar:

Redan på 1880 talet så hörfade det förändras så sakta och långsamt i folk-
världen, först så kom den religiösa väck-
elsen genom någon kringresande prädikant,
han slog sig ned i Bondstugorna och
utsatte mästen om Kvädarna, och prädi-
kade bättring, och spelade gitar, (den
war då mädaren), och sjungde mya singlar,
dessa tjussade mest ungdomarna som
samledes ofta till trängset, blott för
att störa samman karanten, genom att högt
sjunga visor och föra skämt, konjil-
en det war linskrigt roligt. Ett
dessa war något nytt för då tidens unga
män. De gamla kyrkokrästa trodde nu
att antikrist war kommen till socknen
och sände bud till Prästen att han

12
måste gå dit en kväll och taga
del av deras föreläsningar. I Kräckshult
hade vi då en ung kommuniker med
namn Helsing Pleijel (Professor Pleijels
Fader), han var ej sen att besöka
deras föreläsningar, men kunde ingenting
göra så som predikade Guds ord.

Slutligen bildade den förening och
byggde missionshus eller egen samlings-
= lokal. Men där fick varken vigsel
eller dop förättas. Genom detta så blev
det en stor oro bland folket.

Stygot senare i samma månad, så kom
den Politiska folkbevarelse (isär min jag
ej) där uppträdde Branting och Hata
Hultström och hennes pojkar, som
hade andra vittnesbörd till folket,

för att höra deras förhållande kallades
vi Prästen, utom Honombetjening. Det
var troligast 1910 eller 1911 då jag
för en gång skulle få höra Karta
i en liten kasern vid Källefors papp-
erbruk i Småland, där hon inledde
sitt tal med en tacksmåla att hon
fritt fick tala för Kvällen, hon
sade att det hämt henne att Lärman
injemt sig till mötet i förhjudit
hemme att uppträda och tala.

Så bildades det små föreningar och
dessa byggde sig samlingslokaler, och
här samlas Lön nu för sina möten
och möjstillsättningar för både ont
och godt. Så nog har det inträffat
stora förändringar på på senaste
20 åren efter min Barndom.

Förändringar inom det kyrkliga

Men här har stora förändringar
skett, t. ex: Kyrkotagningen började upp-
-läsa redan för 40. år sedan. Kyrko-
-teakten för 80. år sedan, den har jag
ej sett mer än en gång jag var all-
dä 6 & 7 år. Det var en ung ogift kvinna
som råkat ut för olyckan att bli
gravid utan äktenskapet, för detta
skedde hon sitta på skamspillen i
kyrkan på stora gängen under hela
gudstjänsten, till skam för sig själv
och en varning för andra. Hon
hette Liss Kari. Hon blev sedan intagen
på fattighuset, efter förlossningen.
Det var i vår Barndoms kyrka
Frälskhuset 1870 eller 1871, något senare
Kyrkostadens minns jag ej

En annan sed var att Karlar och
 Kvinnor fick ej sitta i samma stol i
 kyrkan. Sattning till nattvardsgång
 är borttaget. Uppläsandet av allmänna
 kungörelser från predikstolen borttaget.
 Husförhören är borttagen. Ringning
 vid Eldsväda med Klockorn är borta-
 get. Psalmboken så väl som Handboken
 är omarbetade. Ljusotta vid Nyår och
 Trettondagen är rusten borttaget.
 Kristendomsföreläsningar uttagning av
 äktenskapslysning och så borta. För
 en som begått självmord fick ej kyrka
 och Klockorna ringas, nu ringes det,
 liksom för andra lik. Öfverliga andra
^{gammal} plader och bräck är nu borttagna
 och den nyare tiden, men många
 har kommit i dess ställe.